

Nr 154

*Utlåtande i anledning av väckt motion om fria läroböcker m. m.
för lärare.*

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Wiklund* väckt motion (II: 11) har hemställts att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt och allsidig utredning av frågan om tillämpning vid landets skolor av principen om lärares förseende med erforderliga läroböcker och annan nödvändig arbetsmateriel på det allmännas bekostnad samt om förslag i ämnet snarast möjligt på grundval av utredningen.

Beträffande motiveringen för yrkandet torde få hänvisas till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen från *skolöverstyrelsen*, som därvid anfört följande.

Efter underhandskontakt med skolstyrelser och skolledare i några större kommuner samt med ett par lärarorganisationer bedömer överstyrelsen läget vid det allmänna skolväsendet för närvarande sålunda: I de skolformer, där eleverna har fria läroböcker, d. v. s. i stort sett grundskolan och parallella skolformer, finns i allmänhet överexemplar, som kan användas av lärarna. Lärarnas rätt till fria läroböcker har emellertid endast i en del kommuner bekräftats genom särskilt beslut av skolstyrelsen; i andra kommuner har utan sådant beslut en praxis utbildats, att läraren fritt får använda ett s. k. katederexemplar. På det gymnasiala stadiet däremot, där anordningen med fria läroböcker ännu icke är allmänt genomförd, torde lärarna inte heller allmänt sett ha denna förmån.

Det torde numera vara regel, att arbetsgivaren i erforderlig omfattning tillhandahåller den anställde de instrument och verktyg, som är nödvändiga för tjänstens utövande. Enligt överstyrelsens mening bör denna regel gälla även på skolans område. Ovannämnda praxis, att s. k. katederexemplar av lärobok tillhandahålls läraren, bör därför allmänt genomföras. Den bör vidare i princip utsträckas till de gymnasiala skolformerna. Detta kan väntas ske automatiskt, allteftersom kommunerna beslutar om fria läroböcker även för gymnasie-, fackskole- och yrkesskolelever, något som redan har skett i t. ex. Lund och Malmö och lär vara nära förestående i bl. a. Göteborg och Stockholm. De extra kostnaderna för lärarexemplaren blir i samband med en sådan utvidgning av systemet med fria läroböcker så ringa, att något problem härvidlag ej torde behöva uppstå. Särskilda statsbidrag för ändamålet bör enligt överstyrelsens uppfattning ej komma i fråga.

Annan för undervisningen erforderlig materiel än de fastställda läroböckerna torde allmänt finnas tillgänglig för lärarna i skolorna. Av särskild

betydelse under nu pågående omdaning av skolväsendet är att lärarna genom tillgång till nyutkomna läroböcker, lärarhandledningar m. m. får tillfälle att följa utvecklingen och tillämpa de nya metoderna. Bokförlagen skickar regelmässigt till skolorna gratisexemplar av nyutkomna läroböcker, och dessa brukar placeras i lärarrum eller lärarbibliotek. Vad som därutöver behövs, anskaffas i regel, sedan lärarna uttryckt önskemål därom. Några allmänna klagomål, som skulle tyda på motsatsen, har icke framförts till överstyrelsen.

Överstyrelsen räknar sålunda med att systemet med fria läroböcker till eleverna inom några få år har utsträckts till hela det allmänna skolväsendet i landet och att frågan om lärarnas förseende med erforderliga läroböcker och annan nödvändig arbetsmateriel på det allmännas bekostnad löses i samband därmed.

Om utvecklingen i detta hänseende skulle fördröjas på något håll, torde det i första hand böra ankomma på lärarna och deras organisationer att hos huvudmannen aktualisera önskemålen.

Med hänsyn till vad ovan anförts, finner överstyrelsen knappast något behov föreligga av en genom statens försorg företagen utredning i ärendet. En sådan skulle med all sannolikhet ge ganska få nya synpunkter och icke nämnvärt påskynda utvecklingen i önskvärd riktning. Överstyrelsen får därför avstyrka bifall till motionärens hemställan.

Utskottet, som i och för sig delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionen, nämligen att lärarna vid det allmänna skolväsendet så långt möjligt bör komma i åtnjutande av fria läroböcker och även erhålla annan nödvändig arbetsmateriel på det allmännas bekostnad, finner likväl med hänsyn till vad som från skolöverstyrelsens sida anförts om utsikterna att inom några få år nå detta mål, att någon särskild utredning i ämnet icke erfordras.

Utskottet hemställer därför,

att motionen II: 11 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 november 1964

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 156.